

Tekst 2

Nee, meneer de politicus, mijn statistieken zijn niet links

(1) Het lijkt nog niet zo lang geleden dat politici van linkse en rechtse signatuur zich ondanks hun vele tegenstellingen althans nog konden vinden
5 in de gedeelde overtuiging dat verstandig beleid gebaseerd moet zijn op een juist begrip van de wereld. Statistieken, feiten en wetenschappelijke bevindingen waren daarbij van
10 onvervangbare waarde. Respect voor de wetenschappelijke methoden en de cijfers die door economen, sociologen, politicologen, klimatologen en andere wetenschappers werden ge-

15 produceerd, gaf de politieke strijd tenminste een zekere redelijkheid.

(2) Die tijd lijkt voorbij. Het publieke debat is voor een belangrijk deel losgezongen van de objectieve werkelijkheid. Veel politici bouwen met
20 drogredeneringen en selectieve bewijzen een eigen werkelijkheid. Cijfers die niet in dat verhaal passen, worden zo geïnterpreteerd dat ze het
25 eigen gelijk ondersteunen. Wetenschappers die onwelgevallige feiten produceren, worden publiekelijk gedesavouéerd als onbetrouwbare

figuren van wie onderzoeksbevindingen als opgeleukte meningen moeten worden gediskwalificeerd. Slim gekozen etiketten ondermijnen de geloofwaardigheid van deskundigen. Dan heet een arbeidsmarkt-deskundige ineens een 'linkse econoom', wordt een integratiedeskundige weggezet als 'rechtse socioloog' of zitten klimaatwetenschappers in een 'ivoren toren'.

(3) Het kaltstellen¹⁾ van wetenschappers legt politici geen windeieren. Een deel van het kiezersvolk herkent zich immers niet in de objectieve werkelijkheid zoals die tot uitdrukking komt in onderzoeken. Het land kan wel steeds veiliger geworden zijn, toch voelen veel mensen zich steeds onveiliger. Het levert electoraal soms meer op deze mensen naar de mond te praten dan hen als volwaardige burgers te behandelen en serieus met hen in debat te gaan.

(4) Intussen wordt het gezag van de wetenschappen steeds verder ondergraven. Anti-intellectualisme is natuurlijk altijd een goede voedingsbodem geweest voor populistische volksmenners, maar toch is de onbeschaamdheid waarmee sommige politici de feitenvrije politiek omarmen, nu gevaarlijker dan ooit. De wereld is complex en gevaarlijk. Door wetenschappers te ondermijnen, ontlenen politici burgers en beleidsmakers de meest betrouwbare wijze waarop ze inzicht kunnen krijgen in de feitelijke werkelijkheid.

(5) Het wordt daarom tijd dat wetenschappers die neergeworpen handschoen eens opnemen. Gelukkig kunnen zij zelf best iets doen om het gezag waarmee ze spreken, te herstellen. Ten eerste door openheid te betrachten. Immers, mensen die wetenschappers andere dan louter

wetenschappelijke motiveringen toedichten, hebben gewoon een punt. Wetenschappers zijn ook maar gewoon mensen, met meningen, vooroordelen, belangen, en politieke voorkeuren. Burgers voelen dat heus aan en politici maken er gebruik van. **(6)** En dus moeten wetenschappers toegeven dat zij zelf bevooroordeeld zouden kunnen zijn. Maar ze mogen ook met zelfverzekerdheid volhouden dat het wetenschappelijk forum als geheel zo waardenvrij als mogelijk is. Wat is wetenschap immers anders dan een georganiseerde inspanning om vermoedens te toetsen aan de werkelijkheid? Wetenschappers moeten uitleggen dat ze elkaar niet op de inhoud van hun ideeën controleren, maar op de wijze waarop ze hun denkzels toetsen aan de werkelijkheid. Onderzoeken worden gerepliceerd, nagerekend, en bediscussieerd. Zo ontstaat een steeds verfijnder begrip van de wijze waarop de wereld werkelijk werkt. Persoonlijke meningen sneuvelen in dit spel al gauw als ze niet door cijfers worden ondersteund.

(7) Wetenschappers zouden zich publiekelijk moeten beperken tot uitspraken waarover in het wetenschappelijk forum een redelijke mate van overeenstemming bereikt is. Natuurlijk: het trage karakter van de wetenschappelijke consensusvorming staat op gespannen voet met de mediologica en het verlangen van politici snel antwoorden te vinden. Maar het is van groot belang voor het gezag van de wetenschappen weerstand te bieden aan de druk om dan maar snel iets te roepen. Als wetenschappers al iets moeten zeggen op basis van een enkel onderzoek, dan zouden ze onvermoeibaar de nodige kanttekeningen moeten plaatsen bij

de opgevoerde bewijsvoering. Zo kan men voorkomen dat journalisten of politici op een oneigenlijke wijze met minder stevige wetenschappelijke bevindingen aan de haal gaan.

(8) Er is geen beter alternatief. Jazeker, wetenschap is onvolmaakt.

Gegevens zijn onvolkomen en de wijze waarop wetenschappers conclusies kunnen trekken op basis van wat ze observeren, is onderwerp van voortdurend wetenschapsfilosofisch debat. Bovendien: er zijn nogal wat interessante vragen die we niet met

wetenschappelijke methoden kunnen beantwoorden, bijvoorbeeld over hoe het voelt om vluchteling of werkloze of kansloze jongere te zijn. Wetenschappers zijn zelf vaak de eersten om dat toe te geven. Maar de onderkenning van de beperkingen van de wetenschappelijke methode mag ons er niet van weerhouden vast te stellen dat die methode de beste wijze is om tot een bepaald soort kennis te komen. Dat is belangrijk: de werkelijkheid laat zich niet straffeloos negeren.

naar: Mark Levels

uit: NRC, 18 augustus 2016

noot 1 kaltstellen: neutraliseren, uitschakelen

Tekst 2 Nee, meneer de politicus, mijn statistieken zijn niet links

- In alinea 1 en 2 van tekst 2 wordt een verandering bij politici beschreven.
- 1p 18 Waarover waren politici het volgens tekst 2 tot voor kort eens?
Ze waren het eens over het belang van
- A feiten die het eigen gelijk ondersteunen.
 - B gemeenschappelijke overtuigingen.
 - C wederzijds respect voor elkaar.
 - D wetenschappelijk bewezen feiten.

“Slim gekozen etiketten ondermijnen de geloofwaardigheid van deskundigen. Dan heet een arbeidsmarktdeskundige ineens een ‘linkse econoom’, wordt een integratiedeskundige weggezet als ‘rechtse socioloog’ of zitten klimaatwetenschappers in een ‘ivoren toren’.”
(regels 32-39)

- 1p 19 Van welke overtreding van een discussieregel is er sprake in bovenstaand citaat?
van
- A een cirkelredenering
 - B het bespelen van het publiek
 - C het ontduiken van bewijslast
 - D het vertekenen van een standpunt

In tekst 2 komen activiteiten aan de orde die kenmerkend zouden zijn voor politici: debatteren over zaken die geen deel uitmaken van de objectieve werkelijkheid, een eigen beeld van de werkelijkheid bouwen en wetenschappers als onbetrouwbaar wegzetten.

- 2p 20 Welke twee gevolgen heeft dit aan politici toegeschreven gedrag volgens alinea 3 van tekst 2? Geef geen voorbeelden.
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen.

In alinea 5 tot en met 7 van tekst 2 worden er adviezen gegeven aan wetenschappers om de toegeworpen handschoen op te nemen.

- 3p 21 Noem uit elk van deze alinea's een advies. Geef geen voorbeelden.
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord in totaal niet meer dan 60 woorden.

“Maar de onderkenning van de beperkingen van de wetenschappelijke methode mag ons er niet van weerhouden vast te stellen dat die methode de beste wijze is om tot een bepaald soort kennis te komen.”

(regels 142-148)

1p 22

Wat houdt deze zin in?

Deze zin houdt in dat politici wetenschappelijke bevindingen moeten beschouwen als

- A een alternatief voor maatschappelijk debat.
- B een onmisbare aanvulling bij de evaluatie van bestaand beleid.
- C een subjectieve, maar waardevolle aanvulling op hun eigen mening .
- D uitgangspunt bij het voeren van het politieke debat.

1p 23

Hoe kan tekst 2 het best omschreven worden?

De tekst kan het best worden omschreven als

- A een beschouwing over de betekenis en de beperkingen van de wetenschap.
- B een betoog om aan te tonen dat de wetenschap leidend moet zijn in politieke beslissingen.
- C een pleidooi om de wetenschap weer de plek te geven die haar toebehoort.
- D een uiteenzetting over de betekenis van wetenschap in de westerse maatschappij.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.